

Foto: Thinkstock

Po podatkih
Statističnega
urada RS (Surs)
je mobilni telefon
v prvem četrtletju
2012 uporabljalo
94 odstotkov
vseh oseb
v starosti
10–74 let,
od teh tretjina
tudi za službene
namene.

nas zahtevajo, da delamo več stvari naenkrat. Toda takšno nenehno ukvarjanje z več nalogami terja svoj davek, ugotavljajo tudi v nedavno objavljenem prispevku z naslovom Zakaj je sodoben svet slab za vaše možgane v britanskem časopisu Guardian, kjer nevrolog **Daniel J. Levitin** razlaga, kako odvisnost od tehnologije zmanjšuje našo učinkovitost. Naši možgani so dandanes bolj zaposleni kot kadar koli prej, saj smo zasuti z dejstvi, psevdodejstvi, govoricami in drugo navlako, kar vse predstavlja informacije. Iz vse te informacijske navlake je težko izluščiti, kaj moramo res vedeti in kaj lahko ignoriramo. Hkrati vsi skupaj delamo več. Pred tridesetimi leti so nam rezervacije za vlak ali letalo uredili uslužbenci v potovalni agenciji, prodajalci so nam v trgovini pomagali najti tisto, kar smo iskali, poklicne strojepiske ali tajnice pa so ljudem pomagale pri njihovi korespondenci. Zdaj večino teh stvari delamo sami. Opravljamo delo desetih različnih ljudi in hkrati poskušamo držati korak s svojim življenjem, s svojimi otroki in starši, našimi prijatelji, kariera-mi, hobiji, našimi priljubljenimi televizijskimi oddajami ...

Uporaben kot švicarski vojaški nož

Naši pametni telefoni se lahko po različnih možnostih uporabe primerjajo s slovitim švicarskim vojaškim nožem. Služijo nam za slovar, kalkulator, spletni brskalnik, za elektronsko pošto, kot koledar za zmenke, diktafon, napovednik vremena, uglasčevalnik kitare, GPS, za twitter, posodabljanje facebooka, kot baterijska svetilka, igranje šaha ali kart in še marsikaj. Zmorejo več opravil kot najnaprednejši računalniki izpred tridesetih let.

Uporabljamo jih ves čas. Ko hodimo po cesti, pišemo sporočila (SMS), preverjamo elektronsko pošto, medtem ko stojimo v vrsti, med kosilom s prijateljem pa na facebooku spremljamo, kaj počnejo drugi naši prijatelji. Toda, opozarjajo v Guardianu, v vsem tem je tudi kaplja pelina. Čeprav smo prepričani, da sočasno delamo več stvari, je to gromozanska iluzija. Nevrolog **Earl Miller** namreč poudarja, da naši možgani niso narejeni za dobro opravljanje več nalog hkrati. Ko mislimo, da delamo več nalog sočasno, v resnici le zelo hitro preskakujemo z ene

MOBILNI TELEFONI SO V DVEH DESETLETJIH NAŠE ŽIVLJENJE POSTAVILI NA GLAVO

Brez kruha lahko, brez telefona nikakor

Naši možgani postajajo prezasičeni z informacijami vseh vrst: tako nujnimi kot odvečnimi – Ob neprestanem zvonjenju težko najdemo stik sami s seboj – Pasti neprestane dosegljivosti

Tanja Keršmanc
Meta Černoga

Prijateljici srednjih let se srečata na kavi. Še pred prvim požirkom ena od njiju s pametnim telefonom že fotografira – kavo, druga pa preverja, ali jo je medtem kdo »všečkal«. Še pred petimi leti so tovrstna srečanja potekala »na štiri oči«. Prijateljci bi popili kavo, se pogovorili in razšli. Danes se zdi, kot da je vse dobilo drug pomen in da na videz še tako banalna zadeva ni preveč banalna za objavo na družbenih omrežjih. S tako imenovanimi pametnimi telefoni smo ves čas na preži.

Zvoni in brni nam povsod: v avtobusu, na sestanku, na kavi, v avtu, banki, pri zdravniku, celo na pogrebih se najdejo takšni, ki so »pozabili« izključiti telefon ... Ta je povsod z nami kot nekakšen podaljšek našega telesa. Komunikacija se je v zadnjih dvajsetih letih tako spremenila, da še strokovnjaki komaj sledijo spremenjenim navadam. Kako te vplivajo na naše odnose, navsezadnje, kako se na takšno informacijsko prezasičenost odzivajo naši možgani? Časi elektronske pošte, besednih sporočil, facebooka, twitterja in drugih komunikacijskih poti od

Tako se je začelo: ameriški poslovnež z enim prvih mobilnih telefonov.

Kaj menijo o telefonih

Zlata Tavčar,
DIREKTORICA TAX-FIN-LEX:

»Pametni telefoni so najbolj posegli v našo organizacijo poslovnega življenja. Če smo nekoč imeli tajnico, ki je prestrezala – ali ne – vrsto kontaktov, je zdaj tako, da morash na vse odgovoriti sam in predvsem biti ves čas na razpolago. Neodgovorjen klic je zabeležen, če ne odgovoriš, je to slabo, enako velja za neodgovorjeno elektronsko pošto, čeprav morda zgolj nisi imel časa, da bi odgovoril. Pozitivnih stvari, ki jih je prinesla pametna telefonija, pa je bistveno več: zgolj klik do informacije in že vidiš pošto, dnevno časopisje, izbereš najboljšo gostilno, kinopredstavo, narediš fotografijo, ko vidiš trenutek, poslušas glasbo, ki si jo zaželiš, ali si ogledaš film.«

Mag. Mitja Terče,
DIREKTOR ELEKTRA CELJE
ENERGIJA:

»Ne gre brez! Prednosti je veliko, saj vse stvari lahko urejaš kjer koli in kadar koli. Poleg tega je vse hitro in na dosegu rok. Tako lahko na primer naši kupci prek mobilne aplikacije spremljajo svoj račun za elektriko. Imajo pa pametni telefoni in stalna dosegljivost tudi slabost, da morash naprave zavestno izklapljati.«

Tanja Skaza,
DIREKTORICA PLASTIKE SKAZA
(GAZELA 2014):

»V današnjem času bi si malokdo upal trditi, da je lahko brez telefona teden dni. Da si lahko kos tako hitremu tempu življenja, moraš biti nenehno dosegljiv in odziven, saj nikoli ne veš, kdo je klicatelj na drugi strani. Mogoče je zelo pomemben potencialni kupec ... Seveda, življenje s pametnimi telefoni je lažje, pa vendar ima tudi slabost. Ta je, da se včasih preprosto ne znamo odklopiti in v miru pogledati filma ali prebrati knjigo, ne da bi preverili stanje na telefonu. Pomembno je, da kljub nenehnemu 'on line' statusu znamo poslušati in se osredotočati na ljudi okoli sebe takrat, ko smo z njimi.«

Rupert Gole,
ŽUPAN OBČINE ŠENTRUPERT:

»Služba in prosti čas vključujeta neprestano uporabo različnih aplikacij, družabnih omrežij, pripomočkov, ki nam tako ali drugače olajšajo zasebno in poklicno življenje. Po eni strani je pozitivno, da smo neprestano dosegljivi, a je to hkrati tudi minus pametnih telefonov, saj vsi pričakujejo, da bomo dostopni 24 ur na dan. Človek mora paziti, da si postavi mejo, kaj in koliko objavljati na spletu.«

Miha Štrukelj,
PSIHOTERAPEVT:

»Telefon je postal podaljšek našega telesa, saj ga jemljemo praktično kamor koli.«

Dr. Metka Kuhar,
SOCIOLOGINJA:

»Mobilni telefon zahteva, da se prejemnik klica v hipu prilagodi novi situaciji.«

rej v neke vrste shizofreni situaciji, pri čemer moramo usklajevati dve realnosti hkrati. Mobilni telefon zahteva, da se prejemnik klica v hipu prilagodi novi situaciji. Ko se pogovarja po telefonu, mora hkrati paziti, da je njegova neverbalna komunikacija v skladu s situacijo, ki ga obdaja.« Tako vsak klic od nas zahteva kameleonsko prilagajanje: tudi če smo v nekem trenutku zasedeni s pogovorom, nas klic na drugi strani odvrne od prejšnjega pogovora. Po mnenju dr. Metke Kuhar pa v primerjavi s stacionarnimi telefoni mobilni telefoni večjemu deležu vprašanih ne prinašajo izboljšanja medsebojnih odnosov. »Mobilni telefoni imajo prednost zaradi številnih dodatnih funkcij. V prihodnosti se bo obseg teh funkcij in tehnoloških inovacij še razširjal, tako da bodo najverjetneje še pomembnejši del vsakdanjika, odnosov in sebstva ter bodo koreniteje spreminjali vse troje,« je napovedala dr. Kuharjeva.

Mobilnik posega v intimni prostor

S tem da je mobilna revolucija spremenila marsikatero naše življenjsko področje, vključno z intimnimi odnosi, soglaša psihoterapevt **Miha Štrukelj**. »Z dostopom do neomejenega vira informacij na internetu imamo stalno na voljo praktično ves svet. Naša odločitev je, kaj bomo s tem naredili – ali bomo skušali dobiti vse in s tem postali zasičeni ali pa bomo informacije skrbno zbirali in s tem tudi poskrbeli zase. Telefon je postal podaljšek našega telesa, saj ga jemljemo praktično kamor koli. Z njim smo v stiku z zunanjim svetom in s tem dopuščamo, da posega v naš intimni prostor. Tudi s tem motimo svoje intimne odnose z družino in prijatelji. Sodeč po raziskavah mobilnih telefonov ne izklapljammo niti ob pomembnih pogovorih, sestankih ali celo med spolnostjo. Večkrat si tudi ob srečanjih z drugimi ljudmi privoščimo, da malo pokukamo na telefon, opravimo klic ali na hitro nekaj odpišemo. Raziskave kažejo, da je sogovorniku že sama prisotnost mobilne naprave ovira za vzpostavitev globljega stika in da so s tem ogroženi zaupanje, intimnost in empatija. Predvsem pa s tem motimo stik samim s seboj, ki je morda še najpomembnejši.«

Izpostavi še en vidik: po eni strani imamo veliko več možnosti »instantnega komuniciranja« in smo z določeno osebo lahko skoraj v nenehnem stiku. Po drugi strani pa nam manjka stik, ki se vzpostavi v komunikaciji na štiri oči. »In to ne zgolj s še drugimi tremi čutili (tip, okus, voh), ampak tudi s celim svojim bitjem, česar se lahko niti ne zavedamo. Tega nam tehnologija za zdaj ne omogoča.«

Od vsakega posameznika je torej odvisno, kako se bo znal spoprijeti z informacijsko prezasičenostjo ali kot pravi strokovnjak za možgane dr. Simon Brezovar: »Vselej si jo lahko zavestno in svobodno omejimo ali pa pademo v njen vrtnec in se informacijsko prezasičimo. Za takšne so že iznašli orodja, s katerimi si lahko zaklenemo aplikacije, ki najpogosteje odvrčajo našo pozornost.« ■

Hopla, oprostite!

Kar izvemo, vse povemo

Takoj ko je Nedeljski poročal o jedilniku v največjem slovenskem zaporu, so se tega spomnili tudi na eni od televizij. Kakšno naključje!

Zjutraj v časopisu, zvečer že po TV

Morda poznate stari grosupeljski pregovor, ki pravi, da v Sloveniji ni naključij? Toda včasih se najbrž res kaj zgodi tako, slučajno. Bomo povedali primer iz minulega tedna. V sredo je Nedeljski objavil članek o tem, kaj jedo naši najljubši obsojenci, ki so na oddihu na Dobu. No, ne vsi, kajti eden zaradi ustavnega sodišča obeduje v parlamentarni restavraciji, zajtrkuje in večerja pa doma. Tudi njemu ni huđega, bi rekli. Zgodba je tekla namreč v smer, da imajo jetniki na Dobu zdrave in pestre jedilnike, tako da se **Boško, Tone, Ivan** in še kdo res ne morejo pritoževati. In glej: istega dne se je jedače in pijače, kakršno strežijo v zaporih, spomnil tudi **Uroš Slak** na Planet TV. Sijajno! Zvečer nam je tako s šegavim nasmeškom prebral, kaj so obsojenci jedli za malico, ob čem so cmokali za kosilo in kaj jedo, medtem ko nemara gledajo televizijo, če jo imajo v jedilnici, za večerjo. Kaj hočemo, živemu človeku se marsikaj zgodi. Zlasti, če je človek novinar.

Kaj je kura in kaj jajce

Legenda pravi, da imajo televizijci, da ne rečemo holivudarji, časopise zelo radi. Zjutraj ob kavici jih prelistajo in preverjajo, kaj se kaj dogaja po svetu in kakšne zamisli imajo kolegi pri tisku, ki menda umira. Seveda umira, če še tisto, kar natisne, potem pomolzejo televizije in prodajo kot svoje. Potem je vse skupaj včasih videti kot narobe svet: holivudarji so kerlci, ker imajo vsak dan kopico imenitnih idej, časopisi pa pišejo, kar tako in tako vidimo po televiziji. Kaj je kura in kaj jajce, se čez čas itak zabriše.

Ampak mi, kot smo rekli že v uvodu, resnično verjamemo v naključja.

Recimo: bere televizijec članek v časniku in vzkligne: »Hoj, kako zanimivo! A veš, da sem o tem že tudi jaz razmišljal. Oni so očitno prišli do enake ideje kot jaz ...« In potem gre ter zgodbo posname, fotografira in opremi še z glasbo. Pa je.

Korektnost med vrsticami

Nekaj podobnega se je zadnjič primerilo Dnevniku. Objavili so pripo-

ved o **Janezu Janši**, ki da je sina zaposlil v pisarni evropske poslanke, članice SDS. Hoj, kakšna novica! Tako huda, da so jo uglasbili tudi v oddaji 24 ur. Pardon, tu moramo povedati nekaj v njihov bran. Ker so občilo, ki je nedavno podpisalo zavezo za boljše medije, kar ni kar tako, so nekje na sredini zgodbe vendarle omenili časopis, ki je zgodbo izumil in jo prvi objavil. Takole nekako: »Sin J. J. je pred tem po poročanju Dnevnika delal na bencinski črpalki.« Torej: prikazali smo vam štorijo, ki nam je padla z neba naravnost v glavo; posneli smo jo, režijsko in dramaturško obdelali – je pa res, da je Dnevnik poročal o bencinski črpalki. In je zahtevi po korektnosti zadoščeno.

Otroci kot orožje

Pa je novica o tem, kje je politik zaposlil sina, res takšna, da se morajo mediji prerivati zavoljo nje? Na prvi pogled najbrž ne. A v deželici, kjer že od leta 1990 politiki žvrkljajo po rodovnikih in iz njih mesijo buzdo-vane za svoje spopade, je pač tako, kot je. Poglejmo, kako se je vse skupaj začelo.

Po zmagi Demosa je novi predsednik vlade **Lojze Peterle** povabil novinarje in urednike na imeniten sprejem v Vilo Podrožnik. Nekateri stari mački, tovariši uredniki s televizije, denimo, so se le veselo in vsega dobrega vajeni muzali, mnogi so to nobleso prvič okusili. Holivudarji so dobro vedeli, kako teče protokol, in so se posedli tako, da so potem sedeli natanko nasproti Peterleta. Potem so čebljali, da je bilo veselje poslušati.

»Gospod predsednik, ste gledali oddajo o Smeltu in predsednikovi hčerki, ki je tam zaposlena?« je navezal pogovor urednik, ki je kasneje preveslal vse vlade in koalicije. Ker je bil dober in prijaznih manir, se razume. Vsaka oblast ceni urednike, ki se znajo lepo vesti ...

»Ho, ho,« je odgovoril Peterle. »Sem se spraševal, ja, kako vam je pa to ušlo?«

»Saj nam ni, saj smo oddajo prej videli, gospod predsednik!« so se hihitali in mežikali televizijci.

To je bil prvi potomec, prikazan kot sredstvo političnega boja. In lepo se je prijelo ... **(dt)** ■

Rojeni v digitalni svet

Mobilni telefoni so že dolgo del vsakdanjega življenja, še posebej to velja za generacijo, ki se je rodila v digitalni svet, se zavedajo tudi v Slovenski oglaševalski zbornici. Raziskave EU kažejo, da se uporaba mobilnih in predvsem pametnih telefonov v starostni skupini od 9 do 16 let hitro povečuje; v povprečju so otroci v raziskanih državah Evropske unije prvič uporabili internet pri osmih letih, mobilni telefon dobili pri devetih, pametni telefon so začeli uporabljati pri dvanajstih, starost prvega stika z internetom in napravami pa se iz generacije v generacijo niža. Približno dve tretjini vseh mladostnikov imata profil na enem od družbenih omrežij, pri tem pa so večinoma prepričani (tako jih zatrjuje 79 odstotkov), da uporabo pametnega mobilnega telefona obvladajo bolje kot njihovi starši. Raziskave zagotovo kažejo nevarnost realnega tveganja, da določen odstotek mladostnikov (od 10 do celo 30 odstotkov) postane pretirano navezan na uporabo interneta oziroma mobilnih naprav. Tako je slaba četrtina mladostnikov že pozabila na hrano ali se je odpovedala spanju zaradi spleta, 52 odstotkov mladostnikov pa je že poskušalo zmanjšati uporabo pametnega mobilnega telefona – neuspešno. Dostopne slovenske raziskave nam po navedbah Slovenske oglaševalske zbornice razkrivajo, da tretjina mladih družbena omrežja uporablja več kot dve uri in pol na dan.